

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra a 24. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt. Ára évi nyolcra 3 ft. o. é.

Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. é. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

A „nyitott” cikkek sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési díj

K. KÖZLÖNY

julius—decemberi folyamára.

Egészévre . . . 12 forint.

Félévre . . . 6 „

Évnyegyedre . . . 3 „

Az előfizetési pénz kiadó Stein János középutcai könyvkereskedésbe küldendő, hol a megrendelt példány pontos megküldéséről intézkedve van.

Szász politika.

A süppedékes tér, melyre a szász nemzet felett tutorkodó burocracia politikai elméletei és tevékenységének sarkpontját azon nemzet nevében s azon nemzet érdekeinek kockáztatásával a közlebbi időkben helyezé, bizonyára nem az a tér, a melyre — kivált egy, az anyatörzstől messze elszakadt, s isoláltan álló — nemzettörödékek boldogsága és biztonságának alapjait észlelyes és correct számításal lehetne fektetni.

A szász nemzetnek, mely a magyar korona és törvényhozás nagylelkű adományai folytán a legbecsessebb jogok békés élvezete, s ebből folyólag saját erkölcsi és anyagi érdekei nyugodt kifejleszthetése iránt a legregibb időktől fogva számos pozitív törvényekben oly nagy garanciával bírt, nem lehetett soha oka és hivatása csak hajszálnyira is eltérni a valódi legitím állásponttól, annyi val kevésbbé lehetett hivatása a jogeljárás veszélyes elméletének zászlója alá sorakozni, sőt az önkényes jogfeladás áldozatává válni. A szász nemzet — ha még egyszer oly lélekszakadva s egyértelműleg szaladgálnának is fiai szemképrázta utópikák után — soha oly boldog, oly irigylet helyzetet nem fog feltalálhatni, minőt számára a II. András magyar király adománylevele szerinti fundus regius par excellence szász érdekei kiváltságai törvényszerűleg biztosítottak.

Soha a minoritásában levő szász nemzet részére tulnyomó befolyást biztosító oly önkormányzati jogot, mint a minőt a fundus regiuson törvényszerűleg élvezhettek, e nemzet fiai maguk számára se egy centralisált „Grosz-Oesterreich”, se egy egységes nagy Germaniában — melynek középpontja tán Frankfurt, s keleti határszéli városa Nagy-Szeben lenne — nem biztosíthatnának, mert a municipium fogalmának tulszárnyalása nélkül az autonóm jogok továbbterjesztését már igényelni nem lehet, s ha a különben derék szász nemzet elég gyenge nem lett volna egy önző burocracia által magát leigáztatni, ha a szász társadalomból egy hivatalt s nyugdíjt nem vadászó független nemzeti párt tudott volna irányadó hatalommá emelkedni, kétségtelenül a törvényesség teréhez való szigorú ragaszkodás, s minden ettől csak legkevésbbé is eltántorító utópikák hatásától óvakodás lett volna irányadó alapelv e nemzet politikai magatartásában, s ma e nemzet jobb birben állana előttünk, s nem találna magát érdekeinek hamis térre átesempesztett sulypontjával oly kétes helyzetben.

Ha van nemzetiség, mely a szent István birodalmának területén arra lett volna utalva, hogy érdekeinek kielégítését és fenntartását kizárólag a törvényesség rayonján belül keresse, s a „quid juris?” szempontjához a legmakacsabbul ragaszkodjék minden körülmények közt: az bizonyára az erdélyi szász nemzet vala, mely rokonságtalan elemek közt szóróványosan s nagy minoritásában levén, boldogsága s fennmaradásának garanciáját a törvényekben, s csak a törvényekben találhatá fel.

De egy szász nemzeti párt befolyásán, mely a jogszerű, s apák példájára valódi szász nemzeti politikát követett volna a törvényszerű alkotmány terén belől, rég felülemelkedett a szász burocracia és hierarchia pártjának befolyása, s ezzel a nemzeti politika őszert pártpolitikává törpült, mely a szerzett jogokat nem tudta

elég magas szempontból méltányolni, sőt megbocsáthatlan könyelműséggel dobta oda oly fictiók kedviért, a melyek — éppen mert csak fictiók, s ha ma szemünk előtt káprázna is, holnap egy real jogi élet fuvalatára oda lehetnek — legkevésbbé sem alkalmasak arra, hogy egy bármily csekély nemzettörödékek sorsa azokhoz csatolassék.

Avagy el volt-e nyomva a szász nemzet a magyar államjog keretében, a szent István birodalmában, hogy bármily kevésbbé indokoltnak tekinthessük egy más jogalap utáni vágyait?

A fundus regius — hogy régebbi alapokra ne is menjünk vissza — a leopoldi diploma s az 1791-diki törvények szerint egészen szász supremacia alatt állva, az alig 180,000-nyi szász nemzet Eldorádója gyanánt vala tekinthető. Kilencz székre s két vidékre oszlott, s valamennyi székek egy közgazgatási, mint igazságszolgáltatási tekintetben közvetlenül a nép által választott, s a fejedelem által megerősített királybírák és tanácsosok által kormányoztatott. Ezen testületek egyeteme (universitas) pedig a szász nemzeti ispán alatt állott, s a statutorius jog körében törvényhozó hatalommal, s az igazságszolgáltatást illetőleg egy néhány tárgy kivételével, másodfokú bírósági illetékességgel vala felruházva, csupán az levén kikötve, hogy az alkotmány s hazai törvények szelleme tiszteletben tartassék. A nemzeti ispán (natiois comes) egyszersmind szebeni királybírónak nevezetett, s mint ilyen a leopoldi diploma 9. pontja szerint főkormányzói tanácsos vala, és nem a kormány nevezte ki, hanem a nemzet választotta, s a fejedelem erősítette meg. A leopoldi diploma 8. p. biztosítá a szász székeket és vidékeket, hogy minden hivatalnokait szabadon választathják, csupán a királybírákat tartoznak fejedelmi jóváhagyás alá terjeszteni. Az 1791-diki 13-dik törvényezik szintén biztosítá a szász nemzetet, hogy nemzeti gyűlése, székei, vidékei, városai, községei mind a hivatalnokok választására, mind közigazgatási, nemzetgazdasági és igazságszolgáltatási kormányzatra nézve a leopoldi diploma szerinti törvényszerű állapotban meg fognak tartatni. Mindazon jogokat gyakorolhaták, melyek a magyar vármegyéknek és székeknek széküket megillették, s bizonyára nem mi magyarok vagyunk okai annak, ha e jogokkal nem éltek, ha a szász nemzet politikai élete 1795-, 1797- és 1805-ben országgyűlésen kívül kelt udvari rendeletekkel szabályoztatott, melyeket törvényerejűeknek soha el nem ismerék, de a melyeket ők maguk az unionis juramentum daczára elfogadtak. A szászok egyéni jogait illetőleg is a legirigylendőbb előnyöket élvezék. Akár városi, akár falusi polgárok valának a fejedelemtől adományos jószágot, és címeres nemeslevelet nyerhettek, s épp oly joggal ruháztathattak fel és élhettek — a szász föld határain kívül — mint bármelyik magyar nemes. Minden közhivatalt elnyerhettek a főkormányzói tanácsossággal. A szászoknak oly jó dolga volt, hogy csak saját nemzeti törvényezéke előtt pereltethetett, s bizonyosságtól végett nem tartozott a szász földön ki-vül menni stb.

A szász nemzet tehát a törvények értelmében a legirigylendőbb önkormányzati jog előnyeit élvezheté, s miután minden szék s illetőleg vidék két-két követet küldhetett az országgyűlésre, az országos törvényhozásnál is illetékes befolyást gyakorolhatott, s az országgyűlés nevében kelt minden törvény s iromány a magyar, székei s szász külön-külön pecsét alatt adott ki, jelölül annak, hogy Erdély polgárai s három egyesült nemzetből áll, ezek együttesen képezik a legislatio egyik factorat a koronával szemben.

Mindezen nevezetes jogok, melynél többet kívánni nem lehet, a leopoldi diploma, és 1791-diki törvényezikkek által törvényszerűleg biztosítva valának, s az 1848-diki törvényhozás által se érintettek kegyetlenül, sőt erre nézve teljes megnyugtató szolgálhat vala az 1848-diki magyar országgyűlés által az V. t.-cz. 1-ös cikkelyében kimondott azon nagylelkű és nemes elv, miszerint „politikai jogelvezetést azoktól, kik annak eddig gyakorlatában voltak, elvenni, a jelen országgyűlés hivatásának nem érezheti.”

S mégis — az ember alig hinné, de már a történelem által regisztrált tény — éppen a szász nemzet egyik vezérszónoka mondhatá az 1863-ki szebeni gyűlés egyik nyílt ülésében (XIV. ülés), hogy „az egész leopoldi diploma nem ér semmit, arra fejedelmi esküt tétetni le, annyi: mint politikai komédia!” És azon gyűlésben nem akadt senki, a ki e kegyetlen nyilatkozat ellen óvatot tett volna, pedig ott ültek a „szász” követek s regalisták tekintélyes számban. Hallgatva beleegyeztek, hogy a szász nemzet lábai alól egy ősi, szilárd, törvényes jogalap megvetéssel és gúnnyal eldobassék.

Valjon egy valódi szász nemzeti politikának ez volt-e valódi feladata?

A szász nemzeti gyűlés (universitas) 1850. február 8-áról polgári és katonai kormányzó b. Wohlgemuthnak és császári biztos b. Bach Eduárdnak Szebenben a szász nemzet nevében egy memorandumot nyújtott át, a melyben örökre lemond az ősi szász municipális alkotmányról.

Mi volt ez egyéb, mint önkényes, formalis, ünnepélyes jogfeladás? S kérdjük: valjon ez szász politika volt-e, mely kizárólag a nemzet érdekeinek hódol, s messzelátó szempontoknak felel meg, avagy nyomorult pártpolitika, mely kishitűleg s önzőleg feladta nemzete jogait?

A szász nemzeti gyűlés 1862-ben a nemzetnek szintén egy nevezetes autonóm jogát adta fel. Kimondá ugyanis, hogy „az universitas szerkezeténél fogva többé nem alkalmas megfelelni az újabb korban egy főtörvényszék igényeinek”, minélfogva e célra egy új közeget kíván teremteni. A statutum — mely burocraticus érdekeknek megfelelőleg, zsiros fizetésekkel lön szerkesztve — felküldetett szentesítés végett, noha Brassó és Segesvár képviselő tanácsa tiltakozott az ellen, s mindnyájan bámultak, hogy a szász nemzet önkényt lemondani képes egy egész Európában páratlan jogról, az igazságszolgáltatási autonómiáról, s maga kéri, hogy nemzeti törvényszéke elkülöníttessék az universitástól, s az eddigi választott bírák helyett, az állam által díjazott bíróságot kapjanak. A szentesített statutum, melyet ő Flge 1862. nov. 4-iki legm. határozatával aláírni méltóztatott, a következő év január 29-kén érkezett — némi változtatással — le, s olvasztatott fel az universitas előtt. Ekkor is felszólalt Schnell brassói követ, s többek közt mondá: „Választási jog nélkül nincs municipális jog, nincs municipális élet! Kérdi: Kinek javára mond le a szász nemzet szabad választási jogáról? A választási jogot, ha egyszer feladott, kormány bajosan ajándékozta vissza. Az universitas lépjen a sarkára! A szász őseik jól tudták, hogy kell politikai jogokat megszerezni. A jelen nemzedék leg-alább ne adja fel a kivívottakat!” S ugyanezen ülésben ugyanezen követ még egyszer felszólalván, aziránti aggodalmát fejez ki, hogy az új statutum elfogadása folytán maga a szász nemzeti egyetem is kétségbe hozhatnák! De nagy minoritásban maradt nézeteivel; csak a két besztercei követ szavazott mellette; s az enklől comes, Schmidt Konrád ur, sietett ennuiciálni e statutum elfogadását.

Tehát ismét önkényes jogfeladás optima forma! A valódi jogeljárás az önkényes jogfeladásnál kezdődik, s nyeri alapját.

A magyar nemzet soha semmi jogáról nem mondott le, s ezért a jogeljárás elmélete pusztá, s erőtlen fegyvernek bizonyult be ellenében.

De a szász nemzet illetékes orgánja, az universitas által már több ízben önkényt lemondott municipális jogairól, közigazgatási autonómiájáról.

Imé, e kétes helyzetet eredményezte a „szász politika” 1848 óta! El van dobra minden törvényes jogalap a nemzet lábai alól, s ha azon párt, mely a szász nemzet nevében cselekedett, mindenki által ismert ily végzeteljes tények valóságát tagadni nem tudja, vessen számot saját lelkiismeretével és valja be, hogy nem alkalmas és nem méltó: képviselni saját nemzete érdekeit, mert csak jogokat feladni tud, de jogokat megtartani vagy éppen szerezni nem!

E párt, mely nem valódi szász párt, hanem tulajdonképp burocraticus párt, már természeténél fogva se követhet soha valódi szász nemzeti politikát, s ha a politikai cselekvés terén marad tovább is, nem várhatunk semmi jót a szász nemzetre nézve, melynek érdekeit lelkesen képviselni — a mint ezt bebizonyította — képtelen.

E párt — ha meg nem vetténék egy őszinte jó tanács a maga idejében — a szász nemzet érdekében legjobban lenne, ha visszalepne, s engedné át más alkalmasabb és biztosabb hazafiának a cselekvés terét.

Ha ezt megteszik, ha a „mea culpa”-t elmondva egész önmegtagadással hazamennek, s lemondanak azon dicsőségről, hogy még többet rontsanak; ez az egy lépésük még legalább köszönetet fog érdemelni.

Lehetetlen az, hogy a szász társadalomból egy más függetlenebb, s mind képességgel, mind pedig politikai jellemmel felruházott párt ne állhatna elő, mely megmutassa, hogy a szász intelligencia nem csak a burocracia és hierarchia embereiből, hanem hazafiakból is áll, a kik a valódi, az egyetlen biztos téren, a legitím alkotmány terén kívánják nemzeti érdekeiket kielégíttetni.

Ha van egy ilyen párt, — mint a hogy ennek létezéséről már a szász lapok s magánlevelek által is értesítve vagyunk — lépjen elő az, mert itt az ideje; mert tovább is tűrni a burocracia tutorságát megbocsáthatlan indolencia lenne; mert sok helyrehozni való van a szász nemzet részéről; s mert egy ilyen párt, — felhasználva a magyar államférfiak és a magyar közvélemény mostani őszintén békülékeny és minden jogos tekinteteket méltányolni kész hajlamát és hangulatát — sokat hozhatna helyre.

Egy ilyen párt fellépése, s őszinte határozott megjelenése a legitím jogelmélet terén, ez lenne valóban szász politika, s mi reméljük, hogy e téren találkozni és szövetkezni fogunk; mert a mult tanulságai nem mehetnek kárba. *)

Halmágyi Sándor.

Lapszemle.

Az unio kimondása genesiséről irt cik-künkét a magyar lapok általában a bécsi lapok közül pedig többen, s ezek közt a „Vaterland” is utánközlölvén, vagy kivonatolva ismertetvén, ez utóbbi (a Vaterland) igéri, hogy ahoz tüzetesebben szól, addig is néhány vonásokban oda veti eszméit, a melyekből úgy látszik, hogy az akkori napok történelmét nem ismeri eléggé. Ő ugyanis combinatoria hozza a hat szász követnek sept. 19-kén történt visszalépését az unio kérdésével, s a szászok emlékirat iránti jogfentartásával, s úgy képzelve, hogy sept. 19-kén azért léptek volna vissza azon hat szász képviselők, mert a közös országgyűlésnek az unio irányában magatartása ellenkezett volna az ő meggyőződésükkel.

Ez teljeséggel nem áll; a közös országgyűlés Erdély összeillesztésének részleteit még nem vette volt tárgyalás alá, mert a kiküldött rendszeres bizottmány még nem készítette el munkáját, melyet a minis-teriumnak anyagul kellett volna használni egy e tárgybéli törvény-projectumhoz. A hat szász követ visszalépése egy időpontra esik a horvátok s szerbek belső mozgalmával, s Jelasics föllépésével, akkor már a pártszakadás kezdetét vette, s a hat szász követ lelépése nem Erdély, hanem a királyság nagy pártkérdése miatt történt, de akkor is még a szászok mostani grófja Schmidt Konrád ur a szász követek többi részével helyt maradt, csak akkor léptek aztán vissza, mikor a reactio maga után vont a forradalmat, s a magyar királyság felett a láng összezsapott. Ez idő-pontnak semmi összeköttetése nem volt az unioval. Erre figyelmeztetjük a „Vaterland”-ot mielőtt cikkünk taglálásához fogna.

Mult csütörtöki számunkban sept. 5-ről irt cikkünkben elmondottuk a mostani kor-

*) Felteszszük azonban a szász tisztviselők dy-nastikus érzelméről is, hogy ők magok is engednek az ural-kodó Felsőleg meggyőződésének, mint engedtek mások is, s az ország visszaállítandó alkotmányosságában saját nemzeti alkot-mányukhoz — a meghiusult kísérletek után — visszatérnek. Ré-szünkről egy jobb jövőért kívánjuk a multakra a feledés fá-tyolát.

mány iránybani nézetünket s magatartásunkat, ugyanazon napon, s talán velünk éppen egy órában a miénkel összehangzó irányban szólal fel a „P. Napló” érdemes szerkesztője. Az idők és viszonyok hasonló megítélése azon ismert publicistikai tekintély által csak igazolhatja álláspontunkat, s erősítheti azon közönséget, mely szavainkat figyelmére méltatja; ennél fogva érdekesnek tartjuk b. Kemény Zsigmond említett cikkét ismertetni, a mint következik:

„1860-ban nov. 10-én éppen oly közel voltunk az országgyűlésnek — melyet koronázónak és alkotmányozónak hittünk — megnyitására, mint most. A Bach-rendszer bilincseiből menekült nemzet szabadon lélekelt fel, s a tények hatalma által reményekre jogosítva, azon módszerről kezdett — de még csak hírlapokban — vélekedni, mely a provisoriumból a törvényességhez, az elnyomatásból a szabadsághoz hamar és biztosan vezethet. Éppen az esztergomi értekezlet, s az 1848-ki V-dik cikk forgott szobán. Én a „P. N.”-ban mindenek előtt az országgyűlés összehívását sürgettem, s egyedül a lépéstől vártam sikert. Zsedényi Eudár, a conservatív párt egyik elsőrangú szónoka és kitűnő talentuma, velem a journalistika terén lándzsát tört. Ő a megyét akarta az országgyűlés megnyitása előtt visszaállítani, hogy azok elmondhassák véleményeiket a helyzetről és a szöveghez hozott kérdések felől. Ekkor én öt figyelmeztettem az úrvényre, melybe közügyünk sodortathatik; elmondám, hogy kérdéseire a megyéktől majd oly választ fog kapni, milyenre nem számított, s kijelentém, mikép így az országgyűléstől nem reményelhet eredményt. E polemia valóban nagy sensációt gerjesztett, mit nem a magam ügyességének, hanem a velem küzdő férfin régi és megérdemelt reputációjának tulajdonított. A közvélemény a gyöngébb félnek, nekem adott igazat, s csatlakozása a „P. N.”-hoz soha sem volt erősebb, mint éppen ekkor, s éppen e kérdés miatt. Azonban a kormány a megyék gyors helyreállítására nagy súlyt fektetett, s a restitúció megtörténtéig az 1848-diki szervezési alapon, és szintén az 1847-diki széles hatáskör mellett. Az országgyűlés eredménytelen eloszlása után ismét provisorium állván be, a megye tisztán csak hivatali hatósággá apasztatott le, mit mi 48-asok a 47-szekkel együtt üszintén fájlaltunk, noha a megye rendezésére nézve némely eszméink az üvéltől lényegesen eltérnek.

Ő Felsége Pestre jövétele — mint tudjuk — az osztrák birodalom történetében új korszakot nyitott meg, dicsőt hazánkra nézve, ha a belátással mérséklet párosul; de vigasztalásnélkülit és veszélyest az ellenkező esetben. Ugy hisszük, hogy nemzetünk életrevalóságának nagy megpróbáltatása a jövő 1866-dik évben történend, s ha szerencsétlenül itt ki, befolyásunk hosszas időre háttérbe lesz nyomva, s alkotmányos intézményeink igen kétes kimeneteli válságba sodortatnak. A kormány, melyre bizott közügyeinknek a teljesen törvénytelen állapotból a törvényesbe és alkotmányosba átvitele, érezvén a felelősség roppant súlyát, kereste a kiindulási pontot, mely a célhoz könnyebben és a siker kecsegtetőbb esélyeivel vezetessen. Visszatérve 1861-re, és számot vetve a létező viszonyokkal, abban állapodott meg, hogy a provisoriumból a törvényességhez az országgyűlés hibátlan összehívása által teszi meg az első és döntő lépést. Előbb kiegészített országgyűlés, és aztán rendezett megye: ez programja a teendők sorozatára nézve.

Tehát eltérve az 1861-ki eljárástól, a megoldást ott akarja kezdeni, a hol én javasoltam 1860-ban. S valjon így helyzetben éppen nekem kellett volna-e megátadni a kormányt azért, mert azon utat választotta, melyet öt évvel előbb a kibontakozásra egyetül celszerűtlen állítottam. De most más a közvélemény hangulata, mondják. Legyen szabad megjegyeznem, hogy a Bach-rendszer megbukásakor szintén erős rokonszenv nyilatkozott, és méltán, a megyék helyreállítása mellett; de e tény nem gátolta azon buzgó óhaját, hogy előbb az országgyűlés adjon a kibontakozásra lendületet, s hogy a nemzet összes képviselőinek törvényes megalakulásával inaurálja, anyai borus napok után, szebb jövőjének kezdetét. Most is reményem, hogy azon hazafiak, kik a megyei provisoriumnak az országgyűlés intézkedéseig terjedő fentartása miatt aggódnak, érezni fogják, hogy a kivételes körülmények kényszere követel tőlük áldozatot. Érezni fogják, mily nagy bordereje van most nem csak a ballépésnek, de még a félreértésnek is, nem csak az anarchiának, hanem még azon ráfogásoknak is, melyek úgytűnik ellenségeinek alkalmát adnak a megyék kötelességszerűségéből folyó tiltakozásaira is a tulajdonpangás, az igazság, a zavarra törekvés színtét rákenni.

A kinevezett főispánok, midőn a provisoriumban helyet foglalnak, azon áldozatot hozták a közügynek, mely, ha az engesztelődés szelleme nem fog köztünk uralkodni, könnyen félreértethetnének. Pártoltatás nélkül a nehezségek akadályt, az akadályok botlásokat és felakadást idézhetnének elő. Ki ne érezné, hogy a talentumoknak s tevékeny erőknél visszavonulása mellett a megyék adminisztrációja lehetetlen. S pedig minden botrány, minden hanyagság, minden visszaélés most inkább fog világosság elébe huzottatni, mint bármikor. — S valamint ebből egyfelől az következik, a mi a kor-

látunk ur köriratában is említve van, hogy a nem alkalmas, vagy erkölcsi megrovás alá tartozó hivatalnokok a főispánok által eltávolítandók; ugyazintén másfelől az is következik és szükséges, hogy a főispánok ne jussanak oly kedvezőtlen helyzetbe, mely miatt nekik ne sikerülhessen befolyásos és hivatásuknak megfelelő egyéniségekkel látni el a megyét, mely gondoskodásukra bízottak.

A bécsi lapok közül többen kezdenek tárgyavatottabban, s több jó indulattal szólni az erdélyi kérdéshez, itt alább közöljük egy pár lap nyilatkozatát.

„Tekintsük meg a viszály tárgyát közelebbről s úgy fogjuk találni, hogy a viszály elhárítása nem oly nehéz feladat. A magyarok nem akarnak jogterükről lelépni s helyesen cselekednek, mert az ember a véletlennek s az időszertinti felfogásnak van kitéve, ha lábait alatt jogalappal nem bír, melyet az egyetemes népöntudat az élet minden helyzetében védelmez. Ezen jogtér egy részét az 1848-diki törvényekben kimondott unio Erdélyországgal képezi, melyet az 1848. májusban egybehívott erdélyi országgyűlés is elfogadott. Ha ez időszertinti miniszterek közbejött események s opportunusok által a törvényes uról el nem távoznak, az unio kérdése soha sem alakult volna a Lajthán inneni s túli népek közti viszályvá. De úgy is, a mint a dolgok fejlődnek, nem látjuk át, miért kelljen a Lajthán inneni népeknek, melyek lehetlen, hogy az austriai nép egy másik részénél jogeljárására gondoljanak, az ellen felbuzdulniok, hogy a kormány a viszonyok hirtelménél fogva ismét oda jutott, a Lajthán tuli országok jogait, ha nem is elismerni, de a tárgyalások terévé tenni.

Más kérdés volna az, ha a Lajthán inneni országok illethetlen jogaikban valóban sértve volnának az által, ha az unio által az austriai alkotmány valóban elszakították. Amde ez nem az eset; mert először, csak az erdélyi országgyűlés megkerdezése előtt állunk, valjon óhajja-e Magyarországgal az uniót. Menynyire a viszonyokat ismerjük, a kormány nehéz szívvel megy a kérdésre adandó válasz elé; mert, legalább azelőtt, az austriai államférfiak axiomája volt az, hogy Erdély ne Pestről kormányoztassék, és pedig kevésbé közgazgatási tekintetből vagy az autonomia iránti előszeretettől, hanem stratégiai okoknál fogva. Erdélyt birodalmi várnak tekintették, melyet a központi kormány teljes bizottsággal kell kezelnie, hogy onnan a bel- s külföldi szomszéd népeiséire hathasson. E szerint bizonyára nem a kormány machinatioja, ha Erdély Magyarországgal egyesítették, hanem külön nézetei nyilván a jog hatalma s az egységessé szükségessé által vannak legyöze. Már a jognak s a néphajoknak ily hatalmas diadala megfoszt bennünket a hajlandóságtól, az ellen szenvedélyesen kikelni s a Lajthán inneni népeket ellene fölzigatni. — Továbbá még kérdés, valjon az országgyűlés a Magyarországi uniót el fogja-e határozni. De ha bekövetkeznék is azon eset, hogy az erdélyi országgyűlés többsége az unio mellett nyilatkozik, még mindig fennmarad annak lehetősége, hogy ezen unio csak azon ügyekre vonatkozik, melyek Magyarország s Erdélyvel különösen közösek. A magyar országgyűlés ezen esetben egy nemét a szűkebb birodalmi tanácsnak képezné a Lajthán tuli országokra nézve, s ezen értelemben csak óhajtható lenne, hogy a magyar korona délszláv országai is a magyar országgyűléssel egyesüljenek, hogy legalább az egész Lajthán tuli területen szétforgácsolt törvényhozás helyett egyenemű létezzék. Ez azonban nem zárja ki az országgyűlési tanácsbani követküldést Erdély részéről, ha a magyar országgyűlés tovább is vonakodnék, a közös ügyeket közösen tárgyalni, vagy ha az erdélyi országgyűlés inkább akarna saját kebeléből birodalmi követeket küldeni, miutsem hogy magát az összbiradalmi tanácsban az uniált országgyűlés által képviseltesse.

A Magyarországi kibékülés a birodalmi tanácsnak s az egész szabadelvű világnak majdnem egybangu jelszava volt, s mi valóban nem bírjuk jellemezni azt, hogy most rögtön boldogtalan hévvel, a kiegyenlítés első kísérletén akarják a gyújtó fáklyát lángra lobbantani.

A régebbi „Erdbl.” is hasonló értelmű cikket hoz, mely ezen megjegyzéssel végzi:

„A szűkebb bir. tanács évekig működött az erdélyiek nélkül is, mint tágabb bir. tanács; s ennélfogva a korábban ismételve alkalmazott fictionál fogva a szűkebb bir. tanács, ha az erdélyiek nem jelennek meg újra, ismét maga nyilváníthatja magát tágabbnak. Az 1863-diki erdélyi országgyűlés octroyálás útján léptetett életbe s egész egybehívása csak ad hoc történt, tehát véglegesen ezen országgyűléssel sem volt semmi eldöntve.”

A „Morgenpost” is csillapítólag igyekszik hatni, s figyelmeztet, hogy a jogi kérdésből ne csináljanak hatalomkérdést:

„Félünk, hogy ezen polemia folyóvást növekedő hevessege által oly hangulatot fog előidézhetni, mely sem a kiegyenlítés nagy művének, sem a szabad, valóban szabadelvű intézmény utáni közös törekvésnek nem szolgálhat javára. Az egész ügyet hatalomkérdés gyanánt tárgyalják, s ebben fekszik az ellenségeskedés s viszálykodás csírája. Nem akarják belátni, hogy ezzel csak az absolutismus pártjának dolgoznak kezére, mely Austriában semmi esetre sem halt ki. Ha egy nemzet a másik fölött

valóban uralkodni akar, úgy ez csak az absolutismus által történhetik, már akár magyar, vagy bu-reaucratia, centralista, vagy katonai mellékvonással bír, s akkor ily állapotnak hatása csakhamar mindnyájuk által egyformán érezhető lesz.”

Az unitáriusok idei zsinata Szt.-Geri-czén aug. 27-29-én.

(Folytatás.)

Aug. 28-án délelőtti 10 óráig köz-tanácskozás volt; ekkor az egész gyűlekezet papfelszentelésre a templomba vonult, a tegnapi napon megállított s most szigorúan végrehajtott rendben. Az uriasztal körül a felszentelendők részére álló padok voltak téve, a padozat szőnyeggel volt takarva. Az ünnepély szónoka Marosi Gergely kolozsvári tanár és egyik pap ur beszédét Máté evangéliuma XXVIII-dik része 18—20 verseire alapította: Elmenvén, tanítsatok minden népeket, hogy megtartsák mindazokat, melyeket én parancsoltam nektek. Beszéde kezdő részében mely lélektan ismerettel fejtegetvén egyfelől az emberiségnek az erkölcsi útján való vallásos fejlődését, másfelől a Jézus által hirdetett tudományok fő vonásait, a vég-következményeket mintegy ékékpen vonta össze: Ezekben a minden időknek és népeknek szóló, minden keresztyén ember szívében visszhangzó, és soha el nem múló jézusi beszédekben, nem az azokkal elvekező hitcikkelyek lélekölő tanában van az a nagy erő, mely a népek ün-érezetében, tudalmába és életébe átmenve mindinkább azzá a hatalommá fejlődik ki e földön, a milyennek azt a világ világossága még csirájában prófétái lélekkel megjósolta, azzá a mennyei világossággá, mely előbb-több megsegényíti mindazokat, kik az ő szótól ellen rugódnak. Ezeknek a jézusi tanoknak tűze tisztítja minduntalan az erkölcsi világ levegőjét, hogy az anyagiság fojtó gőze meg ne üljön a nemesebb érzelmekek és erények csiráit; ezek fénye és melege érleli meg a népeket a valódi szabadságra, a mi a műveltségben és erkölcsi tökélyben áll. Az ifjú felszentelődőkre térve át, kifejtette, hogy az ő teendőjük éppen az, papi hivataluk szentsége abban áll, hogy Jézus tanai és parancsolatai az ő lelki gondjaira bízott nép szívébe és lelkébe minél tisztultabb fel-fogással menjenek át, a fenn ériantit hatalommá és világossággá fejlődjenek, s teremtsenek belőle, kegyes és istenfélő népet, jó cselekedetekre igyekezőt. Igen, hivatásának ily fel-fogása s teljesítése s nem kül-formák által lesz igazán felszentelődve az ifjú pap, mert hiszen maga az erős Isten is, Ezsaías szerint — V. 16. — az ő igazságáért ismertetik szentnek! Ez teszi őket felszenteltékké, valódi tiszteltesékké a nép és Isten előtt.

A tűzzel és lélekkel előadott szép beszéd után, mi a közönség teljes tetszését nyerte meg, harmóniás éneklés következett, s erre a fűtött püspök ur tartott a felszentelendő papokhoz egy forma és eszmék tekintetében egyiránt classicus beszédet. Harcosoknak a nevezé őket, az ismét forrongásba indult vallásos eszmék nagy küzdelmében, munkásoknak az Ur szőlőjében, pástöröknek, kik a nyájat bűn őrzeni kötelesek, halászsoknak, kiknek az Isten országá számára emberekkel kell fogniok, s őket nem a lelki-sűtőtség foglyáivá, de szabadokká tenniük, tudomány és felvilágosodás által stb; fontosnak mondá rájuk nézve ez ünnepélyt, mely őket Krisztus igéinek papjaivá, az emberiség szellemi fejlődése zászlóvivőivá, valódi barátáivá avatja fel. Ezután kérdést intézett hozzájuk: ha megfontolták-e új pályájuk nehezségeit, a melyekkel küzdeniük kell? Átvannak-e hatva különösen egy unitárius pap nehez küldetésének komoly érzésétől, a kinek nem szabad a világ tudományos előhaladásától elmaradni, sőt aránylag csekély segéd-eszközök mellett is folyóvást a vallásos művelődés színvonalán kell állania, hogy felvilágosult hallgatói méltányos igényeinek megfelelőhessen, hogy az igazság tisztultabb fénye után sovargó lelkeket kielégíthesse? Készek-e türesem, bosszantásra, még megaláztatásra is az egyetlen Isten hívéséért?

Igen, a mi papjainknak el kell szánnia lenni, — mondá az íblett főpap — a legnagyobb önmegtadadásra azon pályáért, melynek útján a szent-történetek legelső prófétáitól kezdve, a jelenkor igénytelen lelki tanítójáig szakadatlan láncolatban anyai mátyrjai voltak az ember-nevelés munkájának s kivált a mi egy Isten valló tudományunknak! Maga a nagy czélokért áldozott munka, türes és szenvedés képezi útja a való örömet, mely a léleké, s halhatatlan mint maga a lélek!

Ezután kötelességeiket Krisztus ama képletes szavai nyomán körvonalozta: Vigyétek a mélyre s bocsássátok le hálótokat hal-fogásra, (Lukács ev. V. rész.) lelkükre köté, hogy a hivatását értő papnak kötelessége először: a mélyre és valódiságra törekvés, mit tudás és a lélek komolysága ad meg. Ennek ellenkezője a felelőtlenség, az érzés hiánya, a gépiesség. Ezek egy igazi lelki tanítóval egybeférhetlenek; az őrös viz-buborék szétpattan, az eszme nélküli szóvirág nem hat meg egy komoly lelket is; tanulni, virasztani, kötelek a pap, hogy másokat taníthasson; szenvedni, önmagát megtadadni, hogy jelleme szilárdá, tekintélye állandóvá legyen. Ha a pap hivatása méltóságát érzi, — ugymond a lelkesült főpásztor —

a magasra kötelességeivel komolyan foglalkozik, a benne jól megalapolt, meggazdagodott lélek, ajkára adja a kellő szavakat, megható szívűből melegség és illetődés ömlend más szívekbe is. Ezek kölcsönzik aztán beszédeinek azon sajátosságát, melyet, hivatalának ama fényköré, mely hallgatóit tiszteltre ragadja, érezteti velők lelke fennköltűségét, s érzéseinek azon mélységet kölcsönzi, melyből szent Pál kiáltása tört ki: Jaj nekem, ha nem prédikálom az evangéliumot!... Nem igyekezem tovább kivonni azokat a sok szép eszméket, melyekkel a beszéd teli volt, majd birni fogja az irodalom nyomtatásban...

Ez után a szentelés történt meg: a püspök, főjegyző és esperesek kezének a térdelő ifjú papok fejére tevése, egyházi eskü és névbeírás által, bérekesztette a püspöki kibocsátó és megáldó beszéd, melyet csak hallva vagy olvasva lehet a léleknek elsajátítani — én kivonatolással cikkemet nyújtani s az annak értékét csökkenti nem akarom. Isteni tiszteltet után megint zenétől kísért fényes köz-ebed volt, melyben 270 egyén vett részt, ételek és italok válogatottak, az egész asztalt izlés és csín, jó kedv és fesztelenség jellemezte. Az ebéd ismét 6 óráig tartott. Ezután tanács-gyűlés.

Östve a nagyobb ékező színben lőn fényes tánczos mulatság rendezve, a melyben a két nem-ből 150-nél többen vettek részt, a kör- és sormagyart, valamint francziát gyakran 40—50 pár is tánczolt.

A vigasság éjfélt után 1 óráig tartott.

(Vége következik.)

A Királyhágón inneni lótenyész-tökhöz.

Mintán a Kolozsvárt évenként tartatni szokott lóversenyek céljának elősegítése végett a m. kormány által 1860-tól kezdve hat egymástán következő évre engedélyezett két császárdíj, valamint az evel kapcsolatban évenként kitűzetni és kiosztatni rendelt lótenyészési díjak, összesen 900 cs. kir. arany utalványozásának érvénye e folyó 1865-dik évvel megszűnik ugyan; de a fels. kir. fő-kormánysektől, valamint a magas cs. kir. kereskedelmi ministeriumtól vett értesítések szerint mind a lótenyészési, mind pedig a versenydíjaknak még tíz egymástán következő évre leendő utalványozása biztos kilátásba helyeztetett; s mintán a verseny-egyet részéről kitűzendő díjak újból leendő, czél-szerű, s biztos szabályozásának érdeke szintén követelőleg sürgeti egy szélesebb körű értekezlet megtartását: a Királyhágón inneni lótenyész-tökhöz és ügybarátok egész tisztelettel meghívattak, hogy a folyó évi lóversenyek utáni nap, u. n. szeptember 23-án Kolozsvárt tartandó s kizárólag e tárggyal foglalkozó értekezletre minél számosabban megjelenjen, s a határozatok hozatalánál becses tanácsaikkal az ügy érdekében hasznos befolyást gyakorolni sziveskedjenek.

A választmány határozatából. Budapest, aug. 23-án Kolozsvárt, sept. 6-án 1865. Halmágyi Sándor, ügy-lovaregyleti titkár.

Kül- és belföldi levelezés.

Maros-Csúcs, aug. 28. Ötödik éve már, hogy e szegény falu és környéke gazdáinak a természet kárlehetetlen elemeivel kell küzdenie. 1861—63 mindent perszelő szárazsággal, 1864 pusztító jégverése, árvize s korai fagyával terményeink nagy részét semmivé tette. A jelen év majdnem augusztus 15-éig tartott szárazsága megakadályozá töröküzaink fejlődését, lehetlenné tette az ngarlást, s e hó 23-án: egyetlen reményünknek is, melyet a 15-kétől az irt napig fűl-lott eső töröküzaink iránt költött vala, végképp meghiúsítá. Ugyanis e nap délutánján 2—3 órák-ig egyszerre fenyegető, gyanus fellegek toronyosultak a nyugati látkörre, s elébb vészjósló lassu mormolással, majd rémítő zúgás és vihar kíséretében Vajdaszeg határán, aztán M.-Koppánd berkeire s töröküzásaira zúdíták romboló jégzäporukat. Innen egész súlyával átesapott a vész egyenesen falunkra, ker-teinkre s a környezelben levő töröküzä-fordulónkra. A roppant sürtiségben eső, magyaró nagyságu jégvihar- és fellegszakadástól kísérve, egy óráno-gyed alatt mindent tönkre tett. Töröküzäinkat öss-zesetörölve földre terítette, egy levélrostot is alig hagyva rajtok, veteményeinknek, luczernáinknak, csak helye maradt; gymöléseinket összehasogatva leverte; 8—12 éves nemes oltványaink hajat ros-tokba basigálta, galyaikat letörölte. Innen a vész keskenyebb pásmára szorítkozva átesapott Gabud-ra, ott a falu a'alt levő töröküzäkat megsemmisít-vén, Csekelakát is érintve, Bábahalma és Dédesfal-va felé vonult. A vész nyugatról egyenesen keletre tartott, s mit a jég megkímélt a jobb szárnyn, azt a kíséretében volt vihar és fellegszakadás összedul-ta, nevezetesen Káptalan és Nagylak határát. Az eső a dulas után még 24 óráig egyre szakadt, s még sem bírta a 2—3 ujjnyi vastag jég-takarót mindenütt felolvasztani... Negyedik napja mult már a vésznek, s ma még irtózatoshnak látjuk a pusztítást, mert azon levétlen töröküzä-szálak is, melyek gyökereitől nem valának kitörve, száradnak el, s a teljes, sértett esők rothadásnak indultak.

Tavaly egész üszgabona terméstünk elveszett a

jégverésre; magot, kenyérnek valót piacról vettünk, és relaxáltak egész falunk 82 új forintot; az idén egész török-búza-termésünk oda van; alig egy pár föld maradt meg a jégvontól távolabb eső határ-reten. Meglátjuk igazságosabb és méltányosabb lesz-e a kár felvétele, s az elviselhetlenné vált adó enyhítése.

r. l.

Hazai intézetek

Az 1865-diki kolozsvári császáridi-jakra következő nevezések érkeztek be s vannak elfogadva.

Első osztályú császáridi 500 arany. (Futás sept. 22-kén d. u. 3 órákor.) 1. gróf Bethlen Sándor Vilma 3. é. sp. tvr. kancza, ap. Grey Pyrrhus, anyja Jelva (visszavonult).

2. Gróf Bethlen Sándor Harizs, 5. é. p. k. ap. Pastoral, anyja Vielka.

3. Semsey Lajos Hortobágy, 4. é. f. fv. m. ap. Italian, anyja Alice.

4. Gróf Wenckheim Rudolf Novio, 3. é. sp. m. ap. Consterdale, anyja Cowl.

5. Blaskovich Ernő Lucknow, id. p. m. ap. Surplice, anyja Nell Gwynne.

6. Blaskovich Ernő Wartner nymph 5. é. sp. k. ap. Cotswold.

7. Gróf Stockau Guilder, 8 éves m. apja Flying-Dutchmann, anyja Para (visszavonult).

8. Gróf Rozwadowsky László Revolver, 4. é. bp. tvr. m. ap. Canaletti, anyja Oakleaf.

Második osztályú császáridi 300 arany. (Futás sept. 20-kán d. u. 3 órákor.) 1. Gróf Bethlen Károly Emma, 5. é. p. k. ap. Scotchman, anyja Guillotine.

2. Gr. Bethlen Károly Remény, 4. é. bp. k. ap. Grey-Pyrrhus, anyja Kati.

3. Gr. Bethlen Sándor Vilma, 3. é. sp. k. ap. Grey-Pyrrhus, anyja Jelva.

4. Gr. Bethlen Sándor Harizs, 5. é. p. k. ap. Pastoral, anyja Vielka.

5. Bárány Wesselényi Ferencz Antár, id. tvr. m. ap. Phenomenon, anyja Norma.

Kolozsvár, sept. 1-jén 1865.

Halmágyi Sándor, lovaregyleti titkár.

Különfelek.

Gr. Crenneville 5. emeltősága a napokban nézte meg a redout termét, mint a mely a külsőben álló országgyűlés helyisége lesz. Mint halljuk, a szobai gyűlés-terem decoratioi hozatnak át, t. i. az ülőhelyek, s a trónszék.

Az Erdélyt illető legújabb intézkedések a k. főkománysékhöz leküldettek. A regalisták létszáma felkérte. Egy erdélyi országgyűlés csakugyan össze fog hivatalni november elejére Kolozsvárra; melynek főfeladata az unio kérdésben nyilatkozni. A magyar országgyűlést az erdélyi után mintegy egy héttel hívják össze, s december elején veszi kezdetét; mialatt ideje lesz Erdélynek magát elhatározni arra, hogy egy közös és termékenységre képesebb országgyűlésben részt vegyen.

A magyar orvosok és természetvizsgálók a múlt évben Maros-Vásárhelyt tartott X. gyűlésében Erdélyország részéről két pályakérdés iratott ki, u. m. az egyik az országos főorvos dr. Pataki Dániel által, a bujakórnak a nép orvosai számokra könnyen érthető megírása, és ennek lehető biztos és olcsóbb szerű gyógymódjának előadása iránt; a másik dr. Lászlai Dániel által, a hydraulik mérsékelt Erdélyben megjelenésének. Az első kérdésre kitett pályajutalmak: a 20 cs. aranyot Csikszék egyik járás derek ifjú orvosa Spányik József nyerte el, említett kórnak, rövid s gyakorlati előadásával; a második kérdés inkább elméletileg lévén tárgyalva, ennek a pályázattól ur előtt gyakorlati bemutatása is kívántatott.

A „Presse” azt írja, hogy minél visszavonultabb volt Saguna metropolita, annál határozottabban nyilatkozott Schmidt Konrád ur az Erdélyben kezdett politika ellen. Más lapok azt írják, hogy a szász gróf egy memorandumot írt az Erdélyben általuk tűzött politika támogatására, s az alkotmányos állapot retablirozása ellen.

A mint említettük 5 Felső 150,000 forintot engedélyezett a pesti országháza. Ez a herceg Sándor utczában 728 öblnyi területen épült, a hadi szekerészeti lakánya helyére, melyet pár nap alatt onnan szétháztak. Három hónap alatt épült fel a díszes épület. Falai téglaközből, fedele érclemezéből. Az épület homlokán Magyarországnak címere lesz s egy nemzeti zászló. A feljárt az ülőterembe íveg födélzetű lesz. A nagy gyűlésterem mellett társalgási és étterem lesznek; a karszobák külön helyek a nők, felsőházi tagok és újságírók számára. Hogy a kormánynak komoly célja Erdély s Horvátország képviselét ottan együtt látni, azt sejtethetjük abból, hogy összesen 462 követ számára lesznek ülőhelyek készítve. A mint tudjuk az 1848-ki törvény szerint Magyarországnak van 359, Horvátországnak 18, Erdélynek 73, sőt miután most valószínűleg az idő közben municipiummá felavatott Naszódvidéke is küldeni fog két képviselőt — lesz 75. — Az így küldendő követek összege 452-re megy; és így tíz követtel többnek van számítva hely, mint a mennyi a 48-i V-dik t. cikk szerint oda küldeni lehet; valószínű-

leg azonban arra számítottak, hogy az 1848-ki alkotmány szelleme szerint a képviselők a lélek-számarány szerint kiszakasztott választókerületekhez képest küldenek követeket, s ekkor a székelyszékek, és magyar-oláh erdélyi megyék több követeket fognak később küldeni, a mint Erdély végre végleges politikai berendezése országgyűlésileg végre lesz hajtva, s így remélhetjük, hogy azon felül levő tíz hely nagyobb része a mi képviselői gyarapodásunknak lesz fenntartva.

A napokban érkezett vissza Helgolándból — honnan edes atyja szomorú baláláról távirat szövege — múzeumunk segéd-őre Pávai Elek. És már ma újra elindult múzeumunk érdekében Erdélyben teendő természetrajzi körútra, az ásvány-és földtan szenvedélyével üző gr. Eszterházy Kálmán társaságában. A kutatás legközelebbi célja: Károlyfehérvártól Zámig történeti vasúti föld-ásványok geológiai szempontból átvizsgálása, és e vidék ősi növényzetének földrajzi áttekintése. Fő állomások lesznek: Alvincz, Szászváros, Déva, Dobra, Szurdok, és Zám. Figyelmeztetjük az említett vonalon lakó tudomány-kevelőket ezen múzeumunk érdekében teendő természetrajzi kirándulásra, részint azért, hogy a tanulmányos excursiókban részt vehessenek, főként pedig azért, hogy múzeumunk e tekintetbeni érdekeit gyümölcseikkel lehetőleg elősegíthessék. Különösen felszólítanak az érintett vidéken lakó azon hazánkfiai, kik botanikai vagy mineralógiai, geológiai vagy palaeontológiai gyűjteménnyel bírnak, s ezeket — vagy ezekből egyes darabokat, akár ajándékban, akár illő kárpótlás mellett múzeumunknak átengedni késznek, — hogy magukat Pávai Elek urral érintkezésbe tegyék.

A loversenyek ideje alatt, mint már említettük, Follinusz néhány előadást fog rendezni Kolozsvárra. Ez alkalommal Offenbachnak egy gyönyörű operettét hozatta meg („A Savoyárdok vagy a Nro 66”), mely mindenütt nagy tetszésben részesült.

A téli sasonra a szerződések egyre folynak. Mint halljuk, Gyulai helyébe Károlyi fog lépni, ki a vidéki színezetnek kétségen kívül egyik legszorgalmasabb s legkitünőbb tagja. Közöségünknek egykor kedvezet drámai színésze volt, azon néhány év alatt, míg távol volt tőlünk, sokat haladt, s így a csere kárpótolva van. Gyulai tehetőségét jövőre a Királyhágón tuli magyar provincián fogja érvényesíteni. Őhajtnak, hogy folytonosan olyan hálás közönsége legyen, mint a minő a kolozsvári volt!

A magyar kir. természetstudományi társulatnak ujon kidolgozott alapszabályai a helytartótanács által véglegesen megöröszítették; egyszerűsöd Than Károlynak társulati alelnökké. Teleki Domokos grófnak pedig tiszteletbeli taggá történt megválasztása jóváhagyólag tudomásul vétetett.

Nagy-Enyeden közelebből a lutheránus templomot lebontották, hogy újat építsenek helyébe. A bontás alkalmával a templom közvetlen szomszédságában egy roppant nagy ossariumra akadtak, mely zsúfolva van csontvázakkal. Hogyan kerültek ezek ide ilyen nagymértékben, még nincs biztos adat reá. Némelyek egyszerű ossariumnak tartják csupán, minő minden régi templom mellett található, mások a tatárjárás idején tömegesen a csatákban elhullott s legyilkoltak közös sírhalmát látják benne, miután sok koponyán látszanak a sebhelyek, lábszárakon a törések, egy koponyában pedig legközelebből a beforrott késétől letek, mely kétségtelemre teszi, hogy az az egy legalább bizonyosan erőszakos halál áldozata lett. A roppant csontthalmazt most a városban kívül fogják elhelyezni egy nagy közös sirba. Hozzávetőleg egypár ezer embert temethettek el oda egyszerre, melyek között női vázak is láthatók.

Kossuth Lajosné, szül. meszlén Meszlényi Teréz asszony, élete 55-dik évében, mint több lap jelenti, Turinban e hó 1-sején d. u. 2 órákor elhunyt. Hílt tetemei a három évvel ezelőtt elhalt leánya mellé a családi sírban Genuában, az angol protestáns temetőben, kívánata szerint a legnagyobb csendben és egyszerűséggel takarítottak el. Béke poraira!

September 6-kán reggel, mint a „P. L.” írja, távirati tudósítás érkezett az államvasút itteni főnökéhez, hogy a múlt éjjel Szeged és Oroslámos között vasúti baleset fordult elő. A távirat következőleg hangzik: „A 4-dik számú vonat előtt ismeretlen tettesek Szeged és Oroslámos között, egy sít kiemelték, s ennek folytán a gép, szerkocsi és hat vagon kiugrott. Az utazók közül senki sem sérült meg, csak a mozdonyvezető sebesült meg könnyen. A kár a közlekedési eszközökben nem jelentékeny, az ut legkevesebb 6 óra hosszán járhatlan lesz. Közvetlenül a baleset előtt a 374. számú őrházat kirabolták.” — A 4-dik számú vonat alatt azt kell érteni, mely este 1/2 11-kor Temesvárról Pest felé indult; az említett baleset tehát körülbelül reggel 1/2 2 órákor fordultult elő.

Pót-Harasztról közelebb egy jó családból való ifjú, Nyári Lajos nyomtalanul eltűnt. Övé mindenütt nyomoztatták, hírlapokban is közzetették, míg most napfényre jött a szomorú rejtély. Nyári ugyanis szótlanul eltávozván az atyai háztól, Soroksárra ment gyalog, ott a Duna partján egy csónakot fényes nappal eloldott, beletölt, aztán a Dunába bevezetve, a csónak orrára állt, s itt a magával vitt kétesövű fegyverből magát agyóultta. A malmok-

nál levő molnárak látták a szomorú esetet, s midőn a fűvés következtében a ladik orráról hanyatt a vízbe bukkott, rögtön csónakokra kelvén, a vízből élettelenül kifogták. A tett indokulást megtrt, s minden reményt vesztett kedélyállapotát mondják.

Politikai hírek.

Austria. Bécs, sept. 5. Manteuffel b. altábornagynak Schleswig hercegség kormányzójává történt kinevezetése hivatalosan jelentetik; a király melletti tbkhadsegédi állomása fenntartatik; ellenben fülmentetik a katonai kabinetbeni előadó tisztjétől. Schleswignek, illetőleg Lauenburgnak jövőbeli megszállási viszonyait még nincsenek megállapítva, hanem még folyó föltűt a tanácskozás. Csak annyi van irányadó elvként elfogadva, hogy a Schleswigben állomásozandó porosz csapatok száma 6000 főre menend, s két gyalog, egy könnyű lovas ezredből, nehány lftegből és egy osztály árkászól fog állni.

Franciaország. Páris, sept. 6. Mindkét francia hajóraj, a „Patrie” szerint őszszel manőver tekintetéből legközelebb a földközi tengerre fog menni. Kétséges azon állítás valósága, mintha Drouyn de Lhuys már egy éles hangon tartott körözményt intézett volna ügyvivőjéhez, arra vonatkozólag, hogy mint veszi a Tuillériák kabinete a gasteini egyezséget. Legalább a hivatalos levelezők, ezen elterjedt hír következtében kérdést tettek, hogy mihez tartás magukat a tárgyra nézve, s hallgatást ajánlottak nekik, a mi bizonyára nem történik, ha a szóban forgó okmány már elküldetett volna. Egy kiáltvány-példány küldetett Párisba, mely Konstantinápoly utcáin vala kiraggatva. E kiáltvány egy „Isten küldöttje” által van aláírva, s arra izgatja az ulékat, hogy Abdul-Asiz szultánt, — a Korán alapján 30 napon túl terjedett képtelensége miatt — letetnek nyilvánítsák, s törvényes örökösét Murad Effendit emeljék a trónra. Natolinak belügyminiszerre kinevezetését annak világos jeléll kell venni, hogy az olasz kormány Rómával tökéletesen szakított és pedig Amadeus kir. hgnek lissabonban keresztpáskodásának visszautasítása folytán.

Páris, sept. 7. A „Moniteur” tegnapesti kiadása a tengeri had ünnepélyeiről szólva, constatirozza a királynő kormány udvariasságát, a lakosság részvétét, a sajtó barátságos hangját; kiemeli, hogy a császári kormány nem az első Franciaországban, mely a londoni kabinettel bizalmas baráti viszonyban lenni törekedik; előbb szövetség, aztán szívélyes egyetértés az utolsó kormányok is folytonos célja volt, de a császári kormány számára maradt fenn, hogy e gondolatot megvalósítsa s azt mindkét nemzetre, sőt egész Európára nézve termékenyítse tegye. A Francia- s Angol-ország közti jó egyetértés kölcsönös érdekeken alapszik, de van más kötelek is, s ez az elvek megegyezése a nyilvános jogot illetőleg. Innen az önzetlen verseny, hogy Törökország függetlenségét biztosítsák, innen az, hogy Anglia lemondott a jóniai szigeteiről, midőn előbb Franciaországot Olaszország felszabadításaért látta küzdeni.

Olaszország. A „Sentinella” bresciana ezt írja a bresciani zavargásról: „Már régóta híreszteltetett, hogy az ingóságok megadóztatásának behozatalakor tüntetés fog lenni, s az aug. 29-én este egészen váratlanul be is teljesedett. Ugyanis, beesteledvén nagy néptömeg csoportosult össze a városbáz előtt, a bejárat íveges ajtaját üsszetörték, sőt a legmerészebbek a városbázba is berontottak, az irományokat összezárták, az emberekre követeket hajgáltak, s minthogy a nemzetőrök nem bolygathattak velők, sorkatonaság jelent meg, melynek láttára szétszórult a csöcselék, mely a zavargás közben dühösen kiabált mindenféle gyalázó szavakat a hatóság ellen.” Parmából augusztus 29-kéről írják a „Patriótá”-nak: Ma korán reggel a városban fenyegetéseket tartalmazó kiáltványokat lehet olvasni, mindazok ellen, kik az ingósági adót befizetik. Ez alkalommal nem szénelt volt a fenyegetőzés a falakra firkálva, hanem tiszta könyomatban fehér papíron jelent az meg a falakra felragasztva, valamenyily aláírással: A bosznai társulat. Parma, aug. 25-én 7. számú elnök, 9. számú titkár.

A félhivatalos dementi daczára, melyben azon tudósítás részesült, hogy Austria és Olaszország között alkudozások jöttek létre, — írják a turini „Gazz. del Popolo”-nak 4-dikéről: „Minden, mit ön a „K. Z.” tudósításában az Austria és Olaszország közti alkudozásokról olvas, tökéletesen igaz, miután az nem egyéb, mint az olasz kormány egy hivatalos okmánya történeti részének kivonata. Ugyanez áll arról is, mit a főnök említett cikk az Austria és Spanyolország közti tárgyalásokról mond Olaszország elismerése tárgyában. Az olasz kormány az osztrák ajánlatokat visszautasította; legalább e tekintetben önálló politikát követett; ugyanezt nem lehet azon politikáról mondani, melyet a kormány az Austria és Poroszország közti összeült közeleknél követ, mert itt nem mer a francia kormány eljárásától távozni, s mint francia hatalom hí szövetségese viselte magát.

Németország. Berlin, sept. 6. A király s Bismarck miniszerelnök ma reggel érkeztek meg.

A „Prov. Correspondenz” írja: Bismarck miniszerelnök a legsürgősebb ügyek elintézése után Biaritzba utazik.

A Kopenhágába menő észak-schleswigiek a „Nord. Allg. Ztg.” a következő megrovással kíséri: Bármennyire tiszteljük magában véve a kegyelet azon érzelmét, melynélfogva Észak-Schleswig volt dán lakosai még most is ragaszkodnak azon ország fővárosához, a melyhez ezeltört tartozának; mindazáltal semmikép sem találjuk illőnek azon tüntető módot, a melyvel a szándékba vett kirándulás alkalmával akarják azt nyilvánítani, s a mely kétségkívül a külföldi sajtó egy részében tanúsított rokonszenv hasztalan, újabb feltűzésére van számítva. Ezen tüntetés éppen annyival kevésbé látszik helyén valónak, éppen a jelen pillanatban, a midőn a porosz kormány Schleswig átvételével foglalkozik, mely már is oly sokféleképp tanúsítja, hogy mennyire szívén fekszik az ország lakossága érdekeinek, hacsak némileg méltányosak is azok — fenntartása és biztosítása.

Lengyelország. Varsó, aug. 30. A hadügy-miniszernek sept. 8-kán Szent Pétervárról kelt parancsára el van rendelve, hogy a varsói katonai kerület csapatjai a Varsó melletti gyakorló tábor megszüntetése után béke-lábra állítsassanak. Ki vannak véve mindazonáltal: a gárda-gyalogság harmadik hadosztálya és a tüzérség, melyek ezután is hadilábon maradnak. A varsói gyakorló tábor megszüntetése jövő hó közepe táján fog végre menni. Miklós nagyherceg, a császár testvére, vasárnap délután 6 órákor érkezett meg nagyszámu kísérettel Varsóba.

Dánia. Kopenhága, sept. 6. A tegnapi ünnepélyt Klampenborgban 50,000 ember látogatta, kik körmenetben az állatkertben levő schleswigi gránit emlékhöz mentek. A dísz-lakomában 4000-en vettek részt, s Klausen, Grantvig, Orla, Lehmann és Larsen léptek fel mint szónokok. A schleswigiek részben reggel visszautaztak.

Svéd-Norvégország. A svéd kormány kis idővel a dán háború után, vagy még annak folyamata alatt egy bizottmányt nevezett ki oly célból, hogy tegye tanácskozási tárgyául a birodalom katonai intézeteit, és azon eszközöket, melyek segítségével amazok minél előbb czélszerű álláspontra emelhetők. Ezen bizottmány jelentése már elkészült, de még nem tétetett közzé, lényegesebb pontjai a következők: Főalapelvül megállapítatik, hogy Svédországnak mindekor és bármily körülmények közt szükség 50,000 főnyi katonasággal rendelkeznie, a nélkül, hogy ezen hadsereg utjonezozására rendkívüli rendszabályokat használja, s hogy ezen haderőt szükség esetében 70,000-re kell fölvinni. A pótesapatokat úgy kellene rendezni, hogy az összes haderőt 100,000 főre föl lehessen vinni.

Moldva-Oláhország. Bukarest, sept. 5. Couza fejedelem tegnap érkezett meg Ruginiából. A ministeriumban s közigazgatásban tetemes változtatások állnak kilátásban.

Ujabb. Florencz, sept. 7. A király ma este Turinba utazik. Ullo a spanyol követ megérkezett Florenczbe.

Madrid, sept. 7. Aosta herceg s az olasz követ fogadtatáson voltak a királynénál. Amadé herceg ma ő királyi felségeikkel ebédelt.

Madrid, sept. 8. Itteni politikai körökben komoly házassági tervről beszélnek Amadé savoyai herceg s a spanyol királyné legidőse leánya közt.

Bukarest, sept. 7. Kuza herceg feloszlatta az itteni községtanácsot s a községi igazgatást az új választásig külön bizottmányra ruházta.

München, sept. 7. A „Baierische Ztg” megcáfolja a „Vossische Ztg” és bécsi „Debatte”-nak a középállamok tanácskozáisra vonatkozó közléseit, kijelentvén, hogy „Bajorország, Hessen-Darmstadt és Szászország a jul. 27-diki szövetségi indítvány álláspontjához ragaszkodnak.”

Berlin, sept. 7. A király ma reggel 9 órákor külön vonattal érkezett meg, s az indóházánál zajos éljen kiáltásokkal fogadtatott.

Hamburg, sept. 7. A tegnapi Kielben tartott gyűlekezethen Schleswig-Holstein országos képviselőitének szabadelvű többsége elhatározta, miszerint a gasteini egyezmény ellen tiltakozást nyújt be a Bundnál, s indítványozandja, hogy a rendek ez ügyet tanácskozás alá vegyék. Neumünsterben holnap gyűlnek egybe a schleswig-holsteini egyletek oda meghívott küldöttségei. A gyűlés napirendje ugyanaz, mely a kieli követgyűlésé; azon felül még lépések szándékoltatnak tétetni Bécében. — Schleswigből jelentik, hogy ott most már az alsóbb tisztviselők közül is sokakat bocsátanak el.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről. September 9-kén: 5%. Nemzeti kölcsön 100 frt 72.90. — 5%. Metalliques 100 frt 68.40. — Bank-részesvény 776. — Hitelintézeti részesvény 200 forint 173.40. London 10 ft st. 100 frt 23 1/2. — Ezüst 107.50. Cs. kir. arany 5.19. — 1860. kölcsön 87.90.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

